

Дело C-403/24

Преюдициално запитване

Дата на постъпване в Съда:

10 юни 2024 г.

Запитваща юрисдикция:

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (Хърватия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

31 май 2024 г.

Искащ обезпечение в първоинстанционното производство — противна страна във въззивното производство

PRVO PLINARSKO DRUŠTVO d.o.o.

Несъгласни с обезпечението в първоинстанционното производство — въззивни жалбоподатели:

Gazprom export LLC

Privredna banka Zagreb d.d.

[...]

Относно: Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по гражданскоправни въпроси

Запитваща юрисдикция:

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (Апелативен търговски съд на Република Хърватия) [...]

Страни в главното производство и техните представители:

Искащ обезпечението: PRVO PLINARSKO DRUŠTVO d.o.o., Вуковар (Хърватия) [...]

срещу

1. Несъгласен с обезпечението: Gazprom export LLC, Санкт-Петербург (Руска федерация), [...] и
2. Несъгласен с обезпечението: Privredna banka Zagreb d.d. [...]

за постановвяване на временна мярка за обезпечаване на непарично вземане.

Кратко изложение на предмета на спора в главното производство и на релевантните факти, съдържание на приложимите национални разпоредби и изложение на причините, поради които запитващата юрисдикция има въпроси относно тълкуването на разпоредби на правото на Съюза:

В разглеждания случай с определение на Trgovački sud u Osijeku (Търговски съд Осиек, Хърватия) [...] от 15 април 2024 г. е постановена временна мярка за обезпечаване на непарично вземане на искащия обезпечението, изразяваща се както в оттегляне на искане за плащане на банкова гаранция, така и във въздържане да се изисква, предоставя за разплащане и извършва разплащане с банкова гаранция за сумата от 35 000 000,00 EUR (тридесет и пет милиона евро) в полза на Gazprom export LLC, [...] на основание член 346, параграф 1, член 344, параграф 2 и член 346, параграф 2, точка 1 от Ovršni zakon (Закон за принудителното изпълнение, Narodne novine № 112/12, 25/13, 93/14, 55/16, 73/17, 131/20, 114/22 и 6/24, наричан по-нататък „OZ“). Страните всъщност са били в търговски отношения по договор [...] за покупко-продажба на природен газ, сключен на 11 септември 2017 г. за срок от 10 години, и по съответните допълнителни споразумения (наричани заедно по-нататък „Договорът“). Уговореният начин на плащане е изменен едностранно от несъгласния [с обезпечението] чрез позоваване на Указ на президента [на Руската федерация] № 172 от 31 март 2022 г. (наричан по-нататък „Указ 172“), с който се въвежда задължителен режим за разплащане и доставка на руски газ за чуждестранни купувачи в цяла Европа, поради което от 1 април 2022 г. всички доставки на руски газ се заплащат изключително в руски рубли (RUB) и съответно за доставените стоки не се приемат плащания в евро, вследствие на което първият несъгласен с обезпечението разваля договора и иска разплащането да стане чрез банковата гаранция, а искащият обезпечението иска поправяне на вредата, произтичаща от преждевременното разваляне на договора, и твърди, че вземането за доставената газ е погасено чрез прихващане.

Несъгласните с обезпечението подават жалба срещу посочения съдебен акт, като с акт от 24 май 2024 г. тя е отхвърлена, а първоинстанционният акт е потвърден. От постановения [във въззивното производство] съдебен акт е видно, че е бил изготвен препис и че актът е бил подписан и изпратен в съответствие с член 177, параграф 3 от Sudski poslovnik (Правилник за дейността на съдилищата, Narodne novine № 37/14, 49/14, 8/15, 35/15, 123/15, 45/16, 29/17, 33/17, 34/17, 57/17, 101/18, 119/18, 81/19, 128/19, 39/20, 47/20, 138/20, 147/20, 70/21, 99/21, 145/21, 23/22, 12/23, 122/23 и 55/24, наричан по-нататък „Правилник за дейността на съдилищата“) в службата за

регистриране на съдебната практика. В този член по-специално се предвижда следното: „Делото пред второинстанционния съд се счита за приключено в момента на изпращане на съдебния акт от кабинета на съдията след връщане на делото от службата за следене и регистриране на съдебната практика. Службата за следене и регистриране на съдебната практика е длъжна да върне преписката по делото в кабинета на съдията във възможно най-кратък срок, считано от деня на получаването ѝ. След това съдебният акт се изпраща от съда в нов осемдневен срок.“

Съгласно същата разпоредба на член 177, параграф 3 от Правилника за дейността на съдилищата не съществува възможност съдията по регистрирането да не „регистрира“ преписката, но случаят не е такъв — без това действие съдебният акт не може да бъде изпратен на страните. Следователно съдията по регистрирането отново разглежда постановения от второинстанционния съд акт и може да го одобри или да го върне (придружен с писмено или устно становище) за ново произнасяне по делото. Страните в съдебното производство не се информират нито за постановяването на съдебния акт, нито за евентуалното му връщане от съдията по регистрирането за ново произнасяне по делото, а и името на съдията по регистрирането не се посочва в преписа от съдебния акт, който им се изпраща.

В разглеждания случай на 31 [май] 2024 г. службата за регистриране на съдебната практика връща съдебния акт [...], без да е регистриран, с посочване защо според нея въпросният акт не може да бъде изпратен на страните, а го връща на съдията (прилага се въпросното писмо).

В съответствие с действащите правила съдията отново разглежда въззивната жалба и доводите в писменото становище на съдията по регистрирането, като решава да отправи преюдициално запитване, в което да се постави въпросът за прилагането на релевантните правни уредби[, а именно Регламент (ЕС) 2020/1998 и Решение (ОВППС) 2020/1999], в които се предвиждат санкции, и въпросът за правото друг съдия да спре изпращането на постановен съдебен акт.

В това отношение той разглежда всички обстоятелства в настоящия случай, свързани с прилагането на разпоредбите на член 177, параграф 3 от Правилника за дейността на съдилищата и член 40, параграф 2 от *Zakon o sudovima* (Закон за съдилищата), както и член 19 от Договора за Европейския съюз (наричан по-нататък „ДЕС“), в който се предвижда следното:

„Съдът на Европейския съюз се състои от Съд, Общ съд и специализирани съдилища. Той осигурява спазването на правото при тълкуването и прилагането на Договорите.

Държавите членки установяват правните средства, необходими за осигуряването на ефективна правна защита в областите, обхванати от правото на Съюза.“

и член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“), в който се предвижда следното:

„Всеки, чиито права и свободи, гарантирани от правото на Съюза, са били нарушени, има право на ефективни правни средства за защита пред съд в съответствие с предвидените в настоящия член условия. Всеки има право неговото дело да бъде гледано справедливо и публично в разумен срок от независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон. [...]“

и заключава, че е възможно разпоредба, предполагаща участието на съдия по регистрирането във вземане на съдебно решение — който не е известен на страните, чието участие не е предвидено в процесуалните правила, уреждащи производството по произнасяне по правното средства за защита, и който, макар да няма качеството на висшестоящ съд, е възможно в случая да окаже влияние върху съда да измени постановения съдебен акт — по естеството си може да засегне значително спазването на принципите на правовата държава и на независимост на съдиите, по-специално тъй като се прилага по всички дела във всички второинстанционни съдилища в Хърватия, независимо дали по делото намира приложение правото на Съюза.

Фактът, че съдията по регистрирането, когото страните не познават, оказва значително влияние върху процеса на вземане на решения, се илюстрира по-специално от настоящото дело, в което след като по-рано е изразено едно правно становище, впоследствие първи са били регистрирани съдебни актове, отразяващи друго правно становище, без да се свиква събрание на отделението. В настоящия случай решението е било взето в съответствие с първото правно становище, но впоследствие службата за регистриране заключава, че то не е правилно и че трябва да се вземе решение в съответствие с второто правно становище, а иначе ще трябва да се свика събрание на отделението. Следователно именно службата за регистриране на съдебната практика, а не висшестоящ съд, оказва значително влияние върху съдебната практика, [тъй като може да допусне] изпращането на различни решения, без да е свиквано събрание на отделението с всички съдии.

Тъй като счита, че този въпрос е от значение за независимостта на съдебната власт и след проучване на практиката на Съда на Европейския съюз (решение по дело С-896/19) запитващата юрисдикция решава да отправи преюдициално запитване, за да може да се вземе окончателно решение по разглежданото дело, като същевременно постановява и определение за спиране на производството на основание член 213, параграф 1, точка 2 от *Zakon o parničnom postupku* (Граждански процесуален закон, *Narodne novine* № 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11,

148/11, 25/13, 28/13., 89/14 и 70/19, наричан по-нататък „ZPP“) до произнасянето на Съда.

Следва също така да се посочи, че подобен въпрос вече е бил поставен на Съда на ЕС по дело C-361/21, но фактите в настоящия случай са малко по-различни, поради което настоящият състав решава да отправи подобно преюдициално запитване, а тъй като срокът [между двете отправени преюдициални запитвания] е кратък, е възможно Съдът да се произнесе с едно единствено решение. Всъщност съществуването на подобна форма на регистриране на съдебните решения досега е било обосновано с необходимостта от уеднаквяване на съдебната практика — принцип, който е от изключителна важност, но според настоящия състав начинът, по който тази служба за регистриране процедира след постановяване на съдебния акт противоречи на основния принцип на независимост на съдебната власт. Както е видно в случая, службата за регистриране на съдебната практика избира кои съдебни актове съдът ще изпрати, а освен това решава кога да оповести съдебен акт, който се различава от съществуващата съдебна практика, и кога да не го направи. В това отношение може би най-важният елемент е, че страните не са запознати с тази фаза на производството и че името на съдията по регистрирането не е посочено по прозрачен начин в съдебния акт, който страните получават.

Следователно решението на Съда на ЕС по този въпрос е необходимо, за да може Апелативният търговски съд да се произнесе по настоящото дело, а запитването е от и общ интерес във връзка с еднаквото прилагане на правото на Съюза, върховенството на закона, независимостта на съдиите в държавите членки и ефективната съдебна защита.

Въпреки че не е налице правно основание за това, Правилникът за дейността на съдилищата предвижда по силата на спорните разпоредби в член 177, параграф 3, че по дело, което е на етапа на второинстанционното производство, работата на съдията се счита за приключена едва когато делото бъде върнато от службата за регистриране, т.е. когато бъде „регистрирано“. Поради това се оказва, че съдебният акт не е окончателен, макар да е приет колегиално от съдебен състав, тъй като трябва да бъде потвърден от съдия по регистрирането, определен в годишния работен график от председателя на съда, действащ в качеството на орган на съдебна администрация. Името на съдията по регистрирането не е известно на страните. Неговото участие не е предвидено в нито един закон като условие за приемане на съдебен акт, но съществува в практиката на второинстанционните съдилища в Република Хърватия съгласно Правилника за дейността на съдилищата.

Изследването на практиката и на функционирането на други съдилища в Европейския съюз не разкрива съществуването на сходен закон или подобна практика, изискващи постановеният съдебен акт да бъде одобрен от съдия, който не е член на съдебния състав, и поставящи изпращането (чрез

първоинстанционния съд) на съдебния акт (решение или определение) на страните в производството в зависимост от преподписването му от този съдия.

Поради това се поставя следния въпрос:

„Съответства ли на член 19, параграф 1 ДЕС и член 47 от Хартата [на основните права на Европейския съюз] правилото, съдържащо се във втората част от първото изречение и във второто изречение от член 177, параграф 3 от *Sudski poslovnik* (Правилник за дейността на съдилищата), съгласно което „[д]елото пред второинстанционния съд се счита за приключено в момента на изпращане на съдебния акт от кабинета на съдията след връщането на делото от службата за регистриране. Службата за регистриране е длъжна да върне преписката по делото в кабинета на съдията във възможно най-кратък срок, считано от деня на получаването ѝ. След това секретариатът на съда изпраща съдебния акт от съда в нов осемдневен срок“?

Освен това, в разглеждания случай с постановения акт се възпрепятства разплащане чрез банковата гаранция, която е издадена въз основа на договора между страните с цел разплащане за доставени стоки. Спорът е предизвикан от политическите събития, свързани с войната в Украйна, в чийто контекст вследствие на мерките на Европейския съюз [президентът на Руската федерация] Путин издава Указ 172 [...], с който се изисква плащанията за доставения газ да се извършват в рубли, независимо от уговореното между страните. Положението с [други] договори е същото като с разглеждания, тъй като е направен опит за плащане в евро, което е отказано, и това води до разваляне на договора между страните. След развалянето на договора е приет нов Указ № 992 от 30 декември 2022 г., [...] с който на чуждестранните купувачи временно е разрешено да плащат във валута EUR и то само за просрочените дългове, а за всяка следваща доставка на газ руските доставчици продължават да изискват плащане в RUB, заплашвайки със спиране на доставките. Въз основа на това разрешение е поискано разплащане чрез банковата гаранция, дадена от искащия обезпечението, в размер на 35 000 000,00 EUR, макар [да се] твърди, че вземането е погасено чрез прихващане, като е в ход и арбитражно производство между страните, свързано с посоченото договорно правоотношение. Предвид спецификата на това договорно правоотношение, на тези правила и на това разплащане възниква въпросът дали в производство по гражданско дело съдилищата трябва да вземат предвид Решение (ОВПС) 2020/1999 на Съвета от 7 декември 2020 година относно ограничителни мерки срещу тежки нарушения на правата на човека, заедно с всички допълнения, и Регламент (ЕС) 2020/1998 на Съвета от 7 декември 2020 година относно ограничителни мерки срещу тежките нарушения на правата на човека, заедно с всички допълнения, когато постановяват решение при отчитане на всички обстоятелства в случай, в който без това решение би се стигнало до прехвърляне на 35 000 000,00 EUR от сметка на

търговско дружество в държава—членка на Европейския съюз към сметка на търговско дружество в Руската федерация, като се има предвид, че при настоящото състояние на нещата е почти невъзможно търговско дружество от Европейския съюз да получи обезщетение за вреди поради развалянето на договорно правоотношение от търговско дружество в Руската федерация.

Поставят се следните въпроси:

1. Съответства ли на член 19, параграф 1 ДЕС и член 47 от Хартата [на основните права на Европейския съюз] правилото, съдържащо се във втората част от първото изречение и във второто изречение от член 177, параграф 3 от Sudski poslovnik (Правилник за дейността на съдилищата), съгласно което „[д]елото пред второинстанционния съд се счита за приключено в момента на изпращане на съдебния акт от кабинета на съдията след връщането на делото от службата за регистриране. Службата за регистриране е длъжна да върне преписката по делото в кабинета на съдията във възможно най-кратък срок, считано от деня на получаването ѝ. След това секретариатът на съда изпраща съдебния акт от съда в нов осемдневен срок“?

2. Трябва ли в производство по гражданско дело съдилищата да вземат предвид Решение (ОВППС) 2020/1999 на Съвета от 7 декември 2020 година относно ограничителни мерки срещу тежки нарушения на правата на човека, заедно с всички допълнения, и Регламент (ЕС) 2020/1998 на Съвета от 7 декември 2020 година относно ограничителни мерки срещу тежките нарушения на правата на човека, заедно с всички допълнения, когато постановяват решение при отчитане на всички обстоятелства в случай, в който без това решение би се стигнало до прехвърляне на 35 000 000,00 EUR от сметка на търговско дружество в държава — членка на Европейския съюз, към сметка на търговско дружество в Руската федерация, като се има предвид, че при настоящото състояние на нещата е почти невъзможно търговско дружество от Европейския съюз да получи обезщетение за вреди поради развалянето на договорно правоотношение от търговско дружество в Руската федерация?

Заедно с настоящото запитване се представят копия от определението на Търговски съд Осиек [...], въззивната жалба на Gazprom export LLC, въззивната жалба на Privredna banke Zagreb d.d., отговора на въззивна жалба от Prvog plinarskog društva d.d., съдебния акт на настоящия съд [...] от 24 май 2024 г., писмото от службата за регистриране от 31 май 2024 г. и определението за спиране на производството от 31 май 2024 г.

Загреб, 31 май 2024 г.

[...]